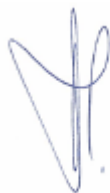

Ecologische beoordeling NDC-terrein te Leeuwarden

Opdrachtgever	Rho adviseurs voor leefruimte
Referentie	Stoker. O. 2021. Ecologische beoordeling NDC-terrein te Leeuwarden. A&W-notitie 21-015. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	21-015
Status	concept
Datum	11 maart 2021
Projectleider	O. Stoker
Kwaliteitscontrole	E. van der Heijden
Autorisatie	E. van der Heijden

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto's 1 t/m 6 (A&W): impressie van het plangebied. 1 en 2) Bebouwing op het terrein. 3) Ligging spoorrails aan de noordkant van het plangebied. 4) Bomensingel aan de oostkant van het plangebied. 5) Bomen op het terrein. 6) Watergang de Potmarge dat grenst aan de west- en zuidzijde.

1. Inleiding

Rho Adviseurs voor leefruimte begeleidt de toekomstige herinrichting van het NDC-terrein in Leeuwarden. Het terrein zal worden omgevormd tot een media- en innovatiecampus. Onderzoek in de vorm van een ecologische quickscan is nodig om te bepalen hoe deze ingreep zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft o.a. de Wet natuurbescherming en de regelgeving omtrent het Natuurnetwerk Nederland (Ecologische Hoofdstructuur in Friesland). Rho Adviseurs heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel aanvullend onderzoek. Omdat de plannen ook bestaan uit het vergroenen van het terrein, hebben wij een aantal tekstkaders geplaatst met adviezen om bepaalde soortgroepen te helpen en daarmee de biodiversiteit te laten toenemen.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Er is daarbij onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast is op 19 februari 2021 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten.

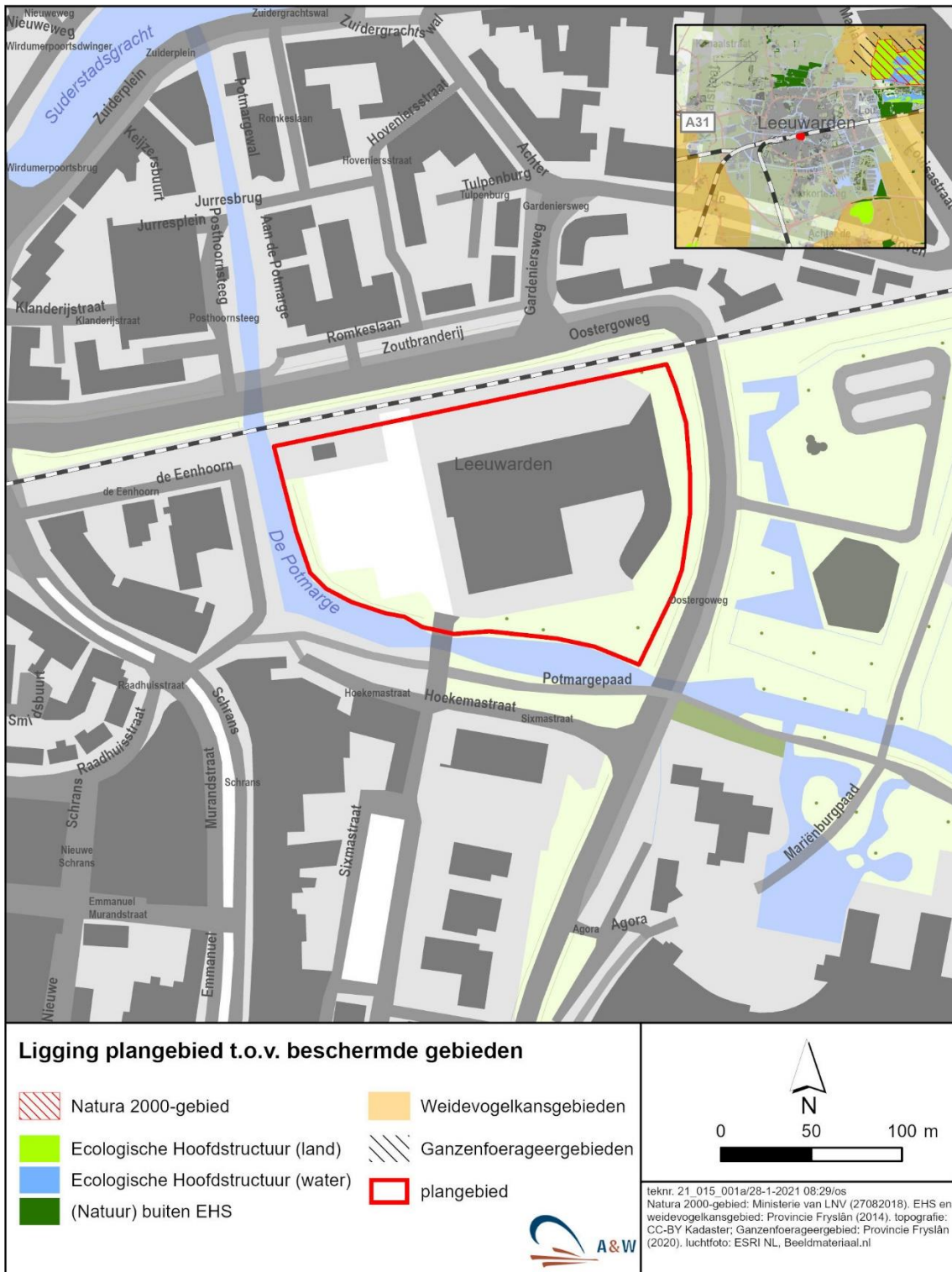
Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets en plannen

Het plangebied is gelegen binnen de bebouwde kom van Leeuwarden (zie figuur 1). Het grenst aan de noordzijde aan de spoorlijn van het traject Leeuwarden - Groningen. De oostzijde wordt begrenst door de Oostergoweg. Aan de west- en zuidzijde ligt De Potmarge.

Het plangebied bestaat grotendeels uit bebouwing en verharding (infrastructuur en parkeergelegenheid; zie foto's 1 t/m 3). Het overige deel van het plangebied bestaat uit bomen, hagen en intensief beheerd gazon (zie foto's 4 t/m 6).

De plannen bestaan onder andere uit het uitbreiden van de bestaande bebouwing en het realiseren van nieuwbouw. De randen van het plangebied krijgen een groener karakter. Het voornemen is om zoveel mogelijk bomen te behouden, met name langs de Potmarge en langs de Oostergoweg. Omdat de exacte plannen op dit moment niet bekend zijn, gaan we in de toetsing er wel vanuit dat mogelijk enkele bomen worden gekapt. In onderhavige toetsing wordt ervan uitgegaan dat de watergang de Potmarge ongemoeid blijft.

Figuur 1: ligging van het plangebied t.o.v. beschermd gebieden.

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Wet natuurbescherming of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland/ Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in Friesland. Daarnaast kunnen gebieden ook worden beschermd vanwege hun natuurwaarden via verordeningen of het bestemmingsplan.

3.1 Wet natuurbescherming (Natura 2000) - voortoets

Het plangebied maakt geen deel uit van Natura 2000-gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen' op respectievelijk 6 en 10 km van het plangebied. Overige Natura 2000-gebieden liggen op een dermate grote afstand tot het plangebied dat deze geen ecologische relatie hebben met het plangebied. Ze worden daarom niet meegenomen in deze toetsing.

Het gebied 'Grote Wielen' is aangewezen ter bescherming van de Bittervoorn, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Meervleermuis, Noordse woelmuis en een aantal vogelsoorten, waaronder Smient, Brandgans en Kolgans. Het gebied 'Alde Feanen' is aangewezen voor een aantal habitattypen, de habitatrichtlijnsoorten Bittervoorn, Gevlekte witsnuitlibel, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Meervleermuis en Noordse woelmuis en verschillende vogelsoorten waaronder de Smient en ganzensoorten.

Hieronder wordt nagegaan of er een ecologische relatie is tussen het plangebied en de bovengenoemde Natura 2000-gebieden en of er sprake is van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van deze gebieden.

Ganzen en smienten

De ganzen en smienten waarvoor de Natura 2000-gebieden 'Alde Feanen' en 'Grote Wielen' zijn aangewezen, slapen in het Natura 2000-gebied en foerageren in gebieden buiten de grenzen van dit gebied. Smienten foerageren op grasland, ganzen foerageren op grasland en oogstresten. Door de externe werking van de Wet natuurbescherming zijn bovengenoemde mobiele soorten ook beschermd buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden. Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Leeuwarden. Gezien de aard van het gebied (veel bebouwing) en aanwezigheid van veel (menselijke) verstoring maakt het plangebied geen deel uit van het foerageergebied van dergelijke soorten. De plannen veroorzaken daarom geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de betreffende ganzensoorten en de Smient.

Meervleermuis

Een andere mobiele soort die is aangewezen voor de Natura 2000-gebieden is de Meervleermuis. De Meervleermuis foerageert binnen de grenzen van de Natura 2000-gebieden en heeft zijn verblijfplaatsen daarbuiten (Kuijper *et al.* 2006). Door de externe werking van de Wet natuurbescherming zijn de verblijfplaatsen en vliegroutes van deze soort ook buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden beschermd. De afstand tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden is voor Meervleermuizen te overbruggen.

Verblijfplaatsen

De bebouwing in het plangebied is niet geschikt voor vleermuisverblijfplaatsen, waardoor er geen verblijfplaatsen van de Meervleermuis worden verwacht. De bebouwing bevat geen spouw of dakbedekking waar vleermuizen in of onder kunnen verblijven. De gevel is bekleed met betonplaten die nauw aansluiten. Er zijn daarom voor (Meer)vleermuizen geen geschikte ruimtes achter de beplating aanwezig (zie foto 7).

Foto 7 (A&W). Beplating op de noordelijke gevel.

Vliegroutes

Het plangebied grenst aan de west- en zuidzijde aan de watergang de Potmarge. Deze watergang is geschikt als vliegroute van de Meervleermuis. Ook de bomensingel langs de Oostergaweg aan de oostzijde van het plangebied kan gebruikt worden als geleidend element voor de Meervleermuis. Indien aantasting plaatsvindt aan bovengenoemde structuren kan er een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming.

Aantasting kan ontstaan door bijvoorbeeld het kappen van bomen, het veroorzaken van obstructie (een fysieke barrière vlak boven de watergang) of het veroorzaken van lichtverstoring (tijdens de werkzaamheden of na realisatie van de herinrichting) op de aangrenzende watergang. Hierdoor kunnen vliegroutes ongeschikt worden voor (Meer)vleermuizen, waardoor deze verloren gaan.

Indien er voldoende rekening wordt gehouden met de mogelijk aanwezige vliegroutes van de Meervleermuis, veroorzaken de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming. Indien hier niet aan kan worden voldaan, is aanvullend vleermuisonderzoek nodig om vast te stellen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes van de Meervleermuis.

Overige soorten

De overige soorten en habitattypen, waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, zijn gebonden aan de biotopen in de Natura 2000-gebieden en bevinden zich binnen de begrenzings van deze gebieden. Gezien de grote afstand tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden zijn negatieve effecten op deze habitattypen en soorten uitgesloten.

Stikstofdepositie in relatie tot Natura 2000-gebieden

Het is mogelijk dat door uitvoering van de plannen een toename in stikstofdepositie veroorzaakt wordt. Stikstofdepositie kan schadelijk zijn voor Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen ter bescherming van stikstofgevoelige habitattypen. Om de toename in stikstofdepositie te beperken, werd tot voor kort gewerkt volgens het Programma Aanpak Stikstof (PAS).

Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over het PAS, waaruit blijkt dat de regeling in de huidige vorm niet voldoet. Op dit moment dient voor alle projecten een AERIUS berekening te worden uitgevoerd.

Voor projecten waarvoor de AERIUS berekening voor geen enkel Natura 2000-gebied een depositie groter dan afgerond 0,00 mol/ha/jr laat zien, kunnen omgevingsvergunningen worden aangevraagd. Voor projecten die leiden tot een stikstofdepositie van meer dan 0,00 mol/ha/jr kunnen vooralsnog

geen omgevingsvergunningen aangevraagd worden. Wij adviseren om voor die projecten door middel van intern of externe salderen de netto stikstofuitstoot dusdanig te verminderen dat deze projecten een netto depositie hebben van minder dan 0,00 mol/ha/jr. Om duidelijkheid te verkrijgen over een mogelijke toename in stikstofdepositie, adviseren wij om een AERIUS berekening te laten uitvoeren.

Conclusie Voortoets

Uit de Voortoets blijkt dat de beoogde herinrichting niet leidt tot een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelen van de omliggende Natura 2000-gebieden, mits de potentieel geschikte vliegroutes van de Meervleermuis niet worden aangetast. Indien hier niet aan kan worden voldaan, is aanvullend vleermuisonderzoek nodig om vast te stellen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes van de Meervleermuis.

Om te bepalen of er als gevolg van de werkzaamheden de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden toeneemt, dient een AERIUS-berekening te worden uitgevoerd.

3.2 Ecologische Hoofdstructuur

De provincie Fryslân heeft gebieden aangewezen die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het plangebied maakt geen deel uit van de EHS. Dergelijke gebieden liggen op een afstand vanaf 4 km tot het plangebied. Gezien de grote afstand tussen gebieden die behoren tot de EHS en het plangebied kunnen negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden worden uitgesloten.

Conclusie EHS

Door uitvoering van de plannen ontstaat geen conflict met het beschermingsregime ten aanzien van de EHS.

3.3. Overige gebiedenbescherming

Het plangebied is geen onderdeel van gebieden die door de provincie Fryslân zijn aangewezen als ganzenfoerageergebieden of weidevogelkansgebieden. Dergelijke gebieden bevinden zich op grote afstand tot het plangebied (zie figuur 1). Negatieve effecten op deze gebieden door de uitvoering van de plannen zijn uitgesloten.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Fryslân hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

Het plangebied bevat geschikte elementen (bomen en bebouwing) waardoor er in potentie ruimte is voor beschermde natuurwaarden. Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en wat de consequenties daarvan zijn voor de beoogde ingrepen.

4.1 Planten

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van plantensoorten die onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming vallen. Wel komen in de omgeving plantensoorten voor die op de Rode Lijst staan, zoals Beemdkroon, Bevertjes, Gewone spindotterbloem, Heemst, Kamgras en Krabbenscheer.

Het plangebied en de directe omgeving daarvan bestaat voor een groot deel uit verharding. Het overige deel van het plangebied is intensief beheerd en voedselrijk. Er worden daarom alleen algemene plantensoorten van voedselrijke milieus en geen beschermde planten of planten van de Rode lijst verwacht. De plannen veroorzaken daarom geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde plantensoorten.

Conclusie planten

Door uitvoering van de plannen ontstaat geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van planten.

Aanplant inheemse (bloeiende) bomen en heesters

In het kader van de herinrichting worden er mogelijk een aantal bomen gekapt en of struiken verwijderd. Ook wordt in het ontwerpplan wellicht voorzien in de aanplant van een aantal nieuwe bomen(rijen). Bij deze aanplant verdient het de aanbeveling om zoveel mogelijk gebruik te maken van inheemse soorten.

Inheemse boomsoorten vormen immers de basis van het Nederlandse (bos)ecosysteem. Zij zijn volledig aangepast aan het lokale klimaat, de bodem en overige eigenschappen van het landschap. Bij de keuze voor inheemse soorten wordt naar waarschijnlijkheid de biodiversiteit veel hoger dan wanneer er gekozen wordt voor een boom/struiksoort die (nog) geen ecologische relatie heeft met de overige inheemse planten- en diersoorten in of nabij het plangebied.

Daarbij kan nog specifiekere worden geselecteerd op soorten die veel nectar en stuifmeel produceren, zoals eenstijlige meidoorn, zomer- en winterlinde, wilde lijsterbes en sporkehout. Deze soorten trekken het jaarrond veel insecten aan en daarmee ook veel insectenetende zangvogels en vleermuizen.

4.2 Ongewervelde diersoorten

De wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten die in Nederland voorkomen, zoals bepaalde soorten dagvlinders, libellen en waterorganismen, stellen zeer specifieke eisen aan hun leefgebied, die vaak alleen te vinden zijn in natuurgebieden. Gezien het ontbreken van dergelijke ecologische randvoorwaarden (Krabbenscheer in sloten of bloemrijke ruigten) binnen het plangebied worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten verwacht. Ook laten verspreidingsgegevens zien dat er in en rond het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelden aanwezig zijn. Om deze redenen veroorzaken de beoogde werkzaamheden geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde ongewervelde diersoorten.

Conclusie ongewervelde diersoorten

Door uitvoering van de plannen ontstaat geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van ongewervelde diersoorten.

Hotels en stenen voor insecten

De aanwezige insectenpopulaties kunnen worden gestimuleerd door het ophangen of plaatsen van hotels en stenen voor insecten. Inbouwstenen, gestapelde stenen en insectenhôtels dragen bij aan een gezonde wilde bijen- en vlinderpopulatie in de stad.

De insectenhôtels worden bij voorkeur geplaatst op plekken beschut tegen regen en wind. Vlinderkasten en bijenstenen moeten vooral in de zon worden geplaatst. Belangrijk is ook dat de kasten en stenen worden geplaatst in de buurt van nectar- en stuifmeeldragende planten.

4.3 Amfibieën

Amfibieën artikel 3.5 Wnb

Amfibieënsoorten, die worden beschermd volgens artikel 3.5 Wnb, zoals Rugstreepad en Heikikker, komen niet voor in de omgeving van het plangebied (NDFF, Van Delft *et al.* 2019). Bovendien is het plangebied ongeschikt omdat het niet voldoet aan de habitateisen van dergelijke soorten. Om deze redenen kan de aanwezigheid van deze soorten in het plangebied worden uitgesloten.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb

Binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Het plangebied grenst aan de Potmarge waardoor het plangebied deel kan uitmaken van het leefgebied van enkele amfibieënsoorten, die vallen onder artikel 3.10 van de Wnb, bijvoorbeeld Bruine kikker en Gewone pad. Voor bovengenoemde soorten geldt echter dat door Provinciale Staten van Fryslân een vrijstelling is verleend voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Andere amfibieënsoorten, die zijn beschermd onder 3.10 Wnb en waarvoor geen vrijstelling geldt, worden niet binnen het plangebied verwacht, omdat het plangebied geen geschikt leefgebied vormt en buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Zorgplicht

Ten aanzien van alle amfibieënsoorten dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht. Bij werkzaamheden dienen amfibieënsoorten de gelegenheid te krijgen om zich te verplaatsen naar onverstoorde leefgebied. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Conclusie amfibieën

De plannen veroorzaken geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën. Wel dient rekening gehouden te worden met de Zorgplicht.

4.4 Reptielen

In de omgeving van het plangebied komen geen reptielensoorten voor. Bovendien voldoet het plangebied niet aan de habitateisen van deze soortgroep. Om deze redenen kan worden uitgesloten dat de beoogde herinrichting een negatief effect zal hebben op reptielensoorten.

Conclusie reptielen

De plannen veroorzaken geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van reptielen.

4.5 Vissen

In de omgeving van het plangebied komen geen beschermde vissoorten voor. Bovendien zullen er geen werkzaamheden plaatsvinden aan de aangrenzende watergang. De plannen veroorzaken om deze redenen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde vissoorten.

4.6 Vogels

Broedvogels algemeen

Binnen of in de omgeving van het plangebied kunnen verscheidene soorten vogels tot broeden komen. Het gaat dan om algemene soorten, zoals Houtduif, Zwarte kraai en Merel. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder artikel 3.1 Wnb. Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broed geval is dat verstoord kan worden. Aantasting van nesten is niet toegestaan.

Er zijn in dit geval goede mogelijkheden om de beoogde werkzaamheden uit te voeren zonder een conflict met de Wet natuurbescherming te veroorzaken ten aanzien van broedende vogels. De meest zekere aanpak is werken buiten het broedseizoen van vogels. Indien dit niet mogelijk is, dient het plangebied voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor vogelnesten. Indien het werkterrein niet vooraf ongeschikt gemaakt is voor vogelnesten, kunnen werkzaamheden eventueel tijdens de broedperiode worden uitgevoerd, maar dan alleen wanneer het perceel door een deskundige op het gebied van vogels is gecontroleerd op aanwezigheid van nesten. Bij aanwezigheid van een in gebruik zijnde nest kunnen versturende werkzaamheden pas plaatsvinden na het einde van de broedperiode van de betreffende soort.

Bij werkzaamheden tijdens het broedseizoen dient te worden voorkomen dat alsnog nesten ontstaan die kunnen worden verstoord. Dit is uitvoerbaar door te voorkomen dat geschikte nestlocaties ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal goed af te dekken en tijdig te verwijderen. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert bijvoorbeeld jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. In de Provincie Fryslân is deze lijst onveranderd overgenomen onder de Wet natuurbescherming. De genoemde lijst is indicatief. Wanneer daarvoor een zwaarwegend ecologisch

belang aanwezig is vallen ook nestplaatsen van vogelsoorten die niet op de lijst staan onder jaarronde bescherming.

Door de ligging van het plangebied in de bebouwde kom en de grote mate van verstoring worden er geen broedende roofvogels in of nabij het plangebied verwacht die deel uitmaken van de lijst met jaarrond beschermde nestplaatsen. Ook zijn tijdens het veldbezoek geen grote nesten aangetroffen of is er activiteit van bijvoorbeeld Roeken geconstateerd.

Visdief

De daken in het plangebied kunnen geschikt zijn als nestplaats van Visdieven. Ook zijn in de directe omgeving van het plangebied kolonies bekend van deze soort, onder andere op het dak van het Nordwin College. Visdieven staan niet op deze lijst met jaarrond beschermde nestplaatsen. Dat impliceert dat nesten buiten het broedseizoen in principe weggehaald zouden kunnen worden, of nestlocaties ongeschikt kunnen worden gemaakt. Indien de nestlocatie voor de 'Staat van instandhouding' van de soort echter van belang is, moet de nestlocatie toch als jaarrond beschermd aangemerkt worden.

Om vast te stellen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming ten aanzien van de Visdief, zal in het broedseizoen (tussen 1 mei en 30 juni) tweemaal een inspectie moeten worden uitgevoerd. Uit deze inspectie zal blijken of en welke vervolgstappen nodig zijn. Mogelijke vervolgstappen kunnen bijvoorbeeld zijn, monitoring uitvoeren om het broedsucces in kaart te brengen of direct ontheffing aanvragen.

Conclusie vogels

Ten aanzien van algemene broedvogels geldt dat de plannen geen conflict veroorzaken met de Wet natuurbescherming, mits broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord.

Ten aanzien van jaarrond beschermde nestplaatsen adviseren wij om in het voorjaar van 2021 een inventarisatie naar jaarrond beschermde nestplaatsen uit te voeren door het inventariseren van Visdiefjes die mogelijk op de daken broeden. Uit dit onderzoek zal blijken of en welke vervolgstappen nodig zijn.

Nestkasten voor de Gierzwaluw

De Gierzwaluw komt alleen naar Nederland om te broeden. Hij komt rond 30 april terug vanuit Afrika. De Gierzwaluw broedt in gebouwen en is erg plaatsgetrouw.

De nieuwbouw kan geschikt worden gemaakt voor de Gierzwaluw. Dit kan worden gedaan door hoog in de gevels (noord- of oost georiënteerd) nestkasten in te bouwen. Omdat het koloniebroeders zijn, kunnen er meerdere kasten bij elkaar worden geplaatst en kunnen zelfs mooie patronen in de gevel worden gecreëerd.

4.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze redenen worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in §4.8 behandeld.

Volgens verspreidingsgegevens van vleermuizen komen in de ruime omgeving van het plangebied zeven vleermuissoorten voor (NDFF), namelijk Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis, Meervleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden, die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. In het plangebied zijn mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Het gaat hier om de bomen in het plangebied. Zoals in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1 staat beschreven, is de bebouwing in het plangebied ongeschikt voor de Meervleermuis. Dit geldt ook voor de andere gebouwbewonende vleermuissoorten, zoals Laatvlieger, Gewone- en Ruige dwergvleermuis.

Er staan een aantal bomen in het plangebied, met name Treurwilgen. De bomen bevatten geen duidelijke holtes waar vleermuizen in kunnen verblijven. Hierdoor is de kans op kraamverblijfplaatsen van vleermuizen vrijwel nihil. Wel is de bast grillig, soms is er sprake van loszittend schors of zijn er enkele beschadigingen, zoals afgebroken takken. De aanwezigheid van zomer- of baltsverblijfplaatsen van Gewone- of Ruige dwergvleermuis kan niet op voorhand worden uitgesloten. Verblijfplaatsen van Watervleermuis of Rosse vleermuis kunnen wel worden uitgesloten.

Het is op dit moment niet bekend of en welke bomen door de plannen gekapt gaan worden. Door kapwerkzaamheden of andere versturende werkzaamheden (verstoring door kunstlicht) kunnen mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ongeschikt raken, en ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming.

Wanneer er sprake is van bovenstaande werkzaamheden dient er aanvullend vleermuisonderzoek te worden uitgevoerd om te bepalen hoe de uitvoering van de plannen zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming. Indien er geen bomen worden gekapt of andere versturende werkzaamheden worden uitgevoerd, dan veroorzaken de plannen geen direct negatief effect op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vliegroutes

Vleermuizen volgen lijnvormige landschapselementen in het landschap (zoals bomenrijen, rietkragen en het stratenpatroon), waarlangs zij zich kunnen oriënteren bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Meervleermuis en Watervleermuis gebruiken vooral vliegroutes die boven oppervlaktewater liggen, de overige soorten maken gebruik van bovengenoemde elementen boven land.

In het plangebied en de directe omgeving daarvan zijn elementen aanwezig die mogelijk kunnen dienen als vliegroute van vleermuizen. De Potmarge dat de west- en zuidgrens vormt van het plangebied kan dienen als geleidend element voor vliegroutes van Meervleermuis en Watervleermuis. Ook kunnen de groenstructuren, zoals de abelen aan de oostkant van het plangebied deel uitmaken van vliegroutes van vleermuizen.

Indien bovenstaande structuren door de plannen worden aangetast, kan er een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming. Aantasting kan ontstaan door bijvoorbeeld het kappen van bomen, het veroorzaken van obstructie (een fysieke barrière vlak boven de watergang) of het veroorzaken van lichtverstoring tijdens de nachtelijk uren (tijdens de werkzaamheden of na realisatie van de herinrichting) op de aangrenzende watergang. Hierdoor kunnen vliegroutes ongeschikt worden voor vleermuizen, waardoor deze verloren gaan.

Indien er voldoende rekening wordt gehouden met de mogelijk aanwezige vliegroutes van vleermuizen, kan worden geconcludeerd dat de functionele leefomgeving van in de omgeving mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van vliegroutes gewaarborgd blijft.

Indien hier niet aan kan worden voldaan, is aanvullend vleermuisonderzoek nodig om vast te stellen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen.

Foerageergebied

Het plangebied en de directe omgeving ervan kunnen deel uitmaken van het foerageergebied van enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. Bij de bebouwing kunnen soorten zoals Gewone dwergvleermuis of Laatvlieger foerageren. Voor de Meervleermuis en de Watervleermuis zijn de watergangen aan de randen van het plangebied geschikt als foerageergebied. Door de herinrichting gaat mogelijk een klein deel van het foerageergebied van vleermuizen verloren. Echter, door de ligging in een parkachtige omgeving is in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat de functionele leefomgeving van in de omgeving mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van foerageergebied gewaarborgd blijft.

Conclusie vleermuizen

Indien bomen worden gekapt, zal moeten worden onderzocht of er verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied. Tevens dient ten aanzien van vliegroutes voldoende rekening te worden gehouden met vliegroutes van vleermuizen. Dit kan worden gedaan door de geleidende elementen (bomenrij en watergang) intact te houden en hier tevens geen lichtverstoring te veroorzaken tijdens en na de ingreep.

Voorzieningen voor vleermuizen

Vleermuizen zijn nuttige dieren. In de omgeving van het plangebied komen meerdere soorten voor. In de huidige bebouwing in het plangebied is op dit moment geen mogelijkheid voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Dergelijke verblijfplaatsen worden steeds schaarser in Nederland. Dit komt doordat veel spouwmuren worden geïsoleerd en nieuwbouw vaak ontoegankelijk is voor vleermuizen.

In de nieuwbouw in het plangebied kunnen mogelijkheden voor deze soortgroep worden gecreëerd door bijvoorbeeld een luchtspouw in te passen, het inbouwen van vleermuiskasten of door een holle ruimte achter gevelbeplating vrij te laten.

4.8 Overige zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen)

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5 Wnb

In de omgeving van het plangebied komen geen soorten voor die beschermd zijn volgens artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen) en deze worden hier ook niet verwacht.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de omgeving van het plangebied een aantal meer of minder algemeen voorkomende zoogdiersoorten voorkomt, die zijn beschermd volgens artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het betreft soorten zoals Egel, Haas, Konijn, Ree, Steenmarter en verschillende muizensoorten (NDFF, Melis 2012).

Provinciale Staten van Fryslân heeft een vrijstelling verleend voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling voor deze soorten. Zoogdiersoorten die zijn beschermd onder 3.10 Wnb en waarvoor geen vrijstelling geldt, worden niet verwacht, omdat het plangebied buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt en geen geschikt leefgebied vormt (NDFF, Melis 2012).

Zorgplicht

Ten aanzien van alle zoogdiersoorten dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht. Tijdens werkzaamheden dienen zoogdiersoorten de gelegenheid te krijgen om zich te verplaatsen naar onverstoorde leefgebied. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Conclusie overige zoogdiersoorten

Ten aanzien van overige zoogdieren veroorzaken de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming. Wel dient de Zorgplicht in acht te worden genomen.

Creëren van rommelhoekjes

In de randzones van het plangebied kunnen op onopvallende plekken, zoals onder de struweelvegetatie, ook 'rommelhoekjes' worden aangelegd. Door het aanbrengen van rommelige hoopjes houtblokken, losse stenen of snoeihout met blad ertussen, ontstaat er geschikt schuilgelegenheid voor een tal van soorten waaronder amfibieën en kleine zoogdieren zoals egel.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen voor het plangebied de onderstaande conclusies ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming, EHS en overige gebiedsbescherming) worden getrokken:

Gebiedsbescherming

Voortoets

Uit de Voortoets blijkt dat de beoogde herinrichting niet leidt tot een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelen van de omliggende Natura 2000-gebieden, mits de potentieel geschikte vliegroute van de Meervleermuis niet wordt aangetast (geen lichtverstoring of obstructie veroorzaken op het wateroppervlak). Indien hier niet aan kan worden voldaan, is aanvullend vleermuisonderzoek nodig om vast te stellen hoe de planning zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes van de Meervleermuis.

Om te bepalen of er als gevolg van de werkzaamheden de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden toeneemt, dient een AERIUS-berekening te worden uitgevoerd.

EHS en overige gebiedenbescherming

Door uitvoering van de plannen ontstaat geen conflict met het beschermingsregime ten aanzien van EHS en overige beschermde gebieden.

Soortbescherming

Broedvogels algemeen

Door uitvoering van de plannen zal geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van vogels, mits het verstoren van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen. Maatregelen om het verstoren van broedende vogels te voorkomen, worden beschreven in paragraaf 4.6.

Broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats.

Ten aanzien van jaarrond beschermde nestplaatsen adviseren wij om in het voorjaar van 2021 een inventarisatie naar jaarrond beschermde nestplaatsen uit te voeren door het inventariseren van Visdiefjes op de daken. Na uitvoer van dit onderzoek kan worden vastgesteld of en welke vervolgstappen nodig zijn.

Vleermuizen

Door uitvoering van de plannen treedt ten aanzien van vleermuizen geen conflict op met de Wet natuurbescherming, mits er geen bomen worden gekapt, geen obstructie wordt veroorzaakt en er gedurende de werkzaamheden in de nachtelijke uren lichtuitstraling in de richting van watergangen en bomenrijen wordt voorkomen. Indien hier niet aan kan worden voldaan, is aanvullend vleermuisonderzoek naar verblijfplaatsen en/ of vliegroutes nodig om vast te stellen hoe de plannen zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming.

Overige soort(groep)en

De plannen veroorzaken geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de overige soort(groep)en, mits de zorgplicht in acht wordt genomen.

Literatuur

- Kuijper, D., J. Schut, A-J. Haarsma, J. Ouwehand, H. Limpens & D. van Dullemen (2006). Meervleermuizen in Fryslân: kennisontwikkeling voor soortbescherming. A&W-rapport 748. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Melis, J. 2012. Werkatlas zoogdieren provincie Fryslân. Provincie Fryslân, Leeuwarden.
- Van Delft, J., J. Kranenbarg & P. Frigge 2019. Waarnemingenoverzicht 2017-2018. Bijlage bij RAVON 73, jaargang 21 (2).

Websites

NDFF

Synbiosis